

Олег-Сандро Панфилов

РУСКО-СЪВЕТСКОТО РЕЛИГИОЗНО МИТОТВОРСТВО¹

Abstract: *Oleg-Sandro Pamfilov, Russian-Soviet Religious Myth Production.*

Despite the collapse of Communism and the temporary introduction of democracy, Church leaders in Russia continue to adhere to the old Communist-era policies of blind obedience to the state. They provide moral justification for the injustices committed by state leaders and their policies and even support aspects of state policy such as war, segregation, militarism, and nationalism. This modern 'symphony' between State and Church alienates many Christians from their faith and transforms the Church from being the 'bride of God' into a mere 'servant of humans.'

Keywords: *Political Religion, Russian Nationalism, Political Myths, Soviet Heritage, Modern History*

Постсъветското пространство живее двоен, че и троен живот. Няколко поколения са родени по времето на Сталин, Хрущов и Брежнев, а това означава, че част от живота им е била свързана с това равнище на съществуване, което установяваха КПСС² и другите партийно-стопанствени органи. Животът беше разпределен по точки за всички. Партията знаеше кой трябва и къде трябва да учи, на коя националност ще ѝ трябва бъдещи инженери и лекари, къде те ще работят по „разпределение“, каква „заплата“ ще получават и кога ще им бъде разрешено да станат партийни членове. Животът на съветския човек се регулираше от партийните комитети, районните комитети, градските и областните комитети, които на свой ред се ръководеха от ЦК³. Надзорът се осъществяваше от КГБ⁴ и от многобройни негови

¹ Превод и бележки: Павел Николов.

² Комунистическа партия на Съветския съюз (бел. прев.).

³ Централен комитет на Комунистическата партия (бел. прев.).

⁴ Комитет за държавна сигурност; репресивен орган на Комунистическата партия

помощници – пионерите (младите приятели на милицията) и комсомолците (чрез оперативните комсомолски отряди), а също така от дружинниците и тайните осведомители. За 74 години израсна поколение от послушни хора, за които разпадането на СССР⁵ се превърна в лична трагедия – те останаха без насочващата роля на ЦК на КПСС.

Постсъветският човек е странно същество, постоянно търсещо път не толкова за себе си, колкото за околните, желателно за всички. В блогосферата се вижда добре характерът на постсъветския човек, който не желае да дискутира и обсъжда, отстояващ своята гледна точка, дори тя да е абсурдна. Ако неговият опонент не разбира доводите му, те често биват повтаряни, но вече придружени с псувни на майка и обиди. Смята се, че по този начин може да се постигне признание, а с псувните на майка – да се укрепи лидерството. Преди в социалистическото общество не беше прието да се псува на майка, макар че – естествено – се псуваше. Сега на смяна на съветското лицемерие дойде постсъветската „откритост“.

Преди 22 години хората се изтръгнаха от състоянието на всеобщ контрол и се потопиха в мнима, неизвестна дотогава свобода. Който можеше – надяна джинси, обу кецове, купи си пачка „Marlboro“ и попадна в доскоро тайна, забранена област. През цялото съветско време хората бяха убеждавани, че са „най-четящите“ и те накрая повярваха в това. Сега пишат без стеснение за геополитиката, оценяват политиците, знаят практически всичко за НАТО и са научили наизуст всички кътчета на Ню Йорк. Гениалният одесит Михаил Жванецкий е написал за такива хора много отдавна: „Хайде да разсъждаваме за краха и подема на Холивуд, без да сме гледали нито един филм. Да събаряме философи, без да четем произведенията им. Да спорим за вкуса на стридите и кокосовите орехи с тези, които са ги яли. До хрипливост, до бой, усещайки вкуса на храната със слуха си, цвета със зъбите си, аромата с очите си, представяйки си филмите по техните заглавия, живописиста по имената на художниците, страните по света според „Клуба на пътешествениците“, а остротата на мненията според христоматиите“.

(бел. прев.).

⁵ Съюза на съветските социалистически републики; комунистическа империя, просъществувала от 1922 до 1991 година (бел. прев.).

Жванецкият е писал за съветските хора, които до ден-днешен изобщо не са се променили – те все така знаят всичко, обсъждат с удоволствие сплетните, слуховете и това, което им поднася руската пропаганда, възстановила традициите на съветската агитация. Например църковните дела. Всички съветски хора знаеха, че „религията е опиум за народа“. Болшевиките се постараха в това отношение, като от 1917 г. разрушаваха, взривяваха, опожаряваха храмове, джамии и синагоги, като разстрелваха свещеници и монаси. През 1914 г. на територията на Руската империя по официални данни е имало 54 174 православни храма, включително манастирски, учрежденски, гробищни, недействащи и дъщерни, но без да се смятат военните църкви, а също така 25 593 параклиса и 1 025 манастира. През 1987 г. в СССР има останали 6 893 православни храма и 15 манастира.

Къде са отишли 47 281 храма и 1010 манастира? Какво е станало с хилядите джамии и синагоги? И по какъв начин населението на Русия внезапно стана изцяло религиозно, а постсъветските патриарси, някога утвърждавани от ЦК на КПСС, изведнъж заговориха за свобода на вероизповеданията? И защо в дейността на РПЦ⁶ и в проповедите на нейните йереи все повече звучат антизападни и антиевропейски лозунги, много подобни на пропагандата от съветско време? Една от съвременните легенди, които трябва да настрои руснаците срещу Европа, е „безбожието на западния свят“. Нито дума за броя на християнските църкви в Европа, свързани с различни конфесии – католически, протестантски и пр. Но изкуственото противопоставяне на „православните срещу Запада“, инициатор на което е РПЦ, не се потвърждава от статистиката.

В типично православните страни от Евросъюза броят на църквите е различен от този, който ни представя пропагандата. В България има 2600 енории, около 1500 свещеници, 120 манастира. В Румъния – 11000 духовници, 13000 енории, манастира и скита, 531 монашески общини. В Гърция – 81 митрополии, 105 епископи, 8857 свещеници, около 8 000 енории, 598 манастира и скита (232 мъжки, 294 женски, 72 скита), 4 087 монаси, 24 726 неенорийски църкви – гробищни, затворнически и т. н. Тъй като дълго време е била част от идеологическия апарат на КГБ и ЦК на КПСС, РПЦ се е научила да лъже като

⁶ Руската православна църква (бел. прев.).

комунистите.

Друга страна на тази лъжа е „единоверието“, под което аз все пак разбирам вярата в Христос. Но ако в резиденцията на патриарха на РПЦ смятат, че „единоверието“ е запазено само за православието, съвсем не е ясно какво става по отношение на Грузия. Исторически двете църкви са създадени в различно време и от различни проповедници: Киевска Рус е кръстена по византийски обред през X в., Грузия е приела кръщенето през IV в., православието там са проповядвали свети отци от Кападокия. Различна история, различни начала, различна „възраст“, но РПЦ е била имперска църква, а Грузинската православна църква (ГПЦ) е лишена от автокефалия през 1811 г. с императорски указ и мълчаливото съгласие на Светия синод. През 1801 г. Руската империя окупира Грузия, а на 21 юни 1811 г. Синодът на РПЦ просто сваля патриарх Антоний II от длъжност, както след това правели комунистите. Автокефалията си Грузинската църква приема от Антиохийската патриаршия още през 467 г., с други думи – тя е по-стара от Руската с шест века. Но възрастта се оказва нещо незначително, когато Църквата е въввлечена в политиката. Автокефалията на ГПЦ е възстановена едва през 1917 г., а през 1921 г., след втората окупация, вече от Съветска Русия, отново е изгубена.

Ако си направите труда да погледнете в интернет сайта на РПЦ или неофициалните сайтове на различни нейни дейци, едва ли ще намерите разказ за това как след лишаването на ГПЦ от автокефалия е бил практически забранен при обредите грузинският език, който един чиновник от имперската администрация нарекъл „кучешки език“. В тези части на грузинските храмове, които били от VI–XIII в., са замазани фреските и са зографисани нови – според каноните на РПЦ. Примерно така, както сега става с грузинските храмове в Абхазия, при мълчаливото съгласие на Московския патриарх. Също така, както това става в окупираните от руската армия територии на Крим, на части от Донецката и Луганската област.

РПЦ отдавна се е превърнала в партия. В съветско време тя беше част от идеологията на комунистите, заедно с КГБ следеше зорко енориашите и свещениците, съгласувайки назначаването на йерарсите с ЦК на КПСС. Сега изпълнява същата функция при Кремъл. Вярващите, които изпълняват църковните обреди и спазват постите, четиращи Евангелието и ходещи на църква поне в неделния ден, продъл-

жават да са в Русия само незначителен процент от населението. Но по анкети всички са „православни“. Като преди 30–40 години – „не съм чел Ленин, но съм съгласен с него“. Към „православната партия“ започнаха да се прилепват случайни хора – корупционери и бандити, чиновници и чекисти, които, ако прочетем Божиите заповеди, не само че не трябва да бъдат „православни“, но и до храмовете заради греховете си не трябва да се приближават. Но идват, получават опрощение, след което отиват да грешат по-нататък.

Всички са доволни. РПЦ – от броя на „вярващите“, Кремъл от сътрудничеството си с РПЦ. Попове благославят оръжия за убиване на хора. Свещеници на полигона стрелят с автомати и гранатомети. „Вярващите“ бойци от „ЛНР“⁷ и „ДНР“⁸ влизат в храмовете с оръжие. Доморасли художници рисуват икони с ликовете на Сталин и Путин, неканонизирани от Църквата. Понякога РПЦ прави изявления, които се преценяват като политически, макар че в тях се говори за християнски добродетели.

Трудно е да си представим страна, в която на централния площад лежи мумията на дявола, по чиято воля са убивали свещеници и са разрушавали храмове. Но тази страна съществува – Русия, в която има РПЦ. В страната нараства фашизъм, в който се преплитат национализъм, комунизъм и това, което те наричат „православие“. Фашистите ходят на църква, където слушат проповеди за любовта към ближния си, след което излизат на улицата и убиват „ближния си“.

Съветско-руската религиозна митология е чудовищно преплитане на неграмотност и бездуховност, което е необходимо на властите, за да контролират хората, които не познават нито марксизма-ленинизма, нито Библията, нито още повече основите на пазарната икономика и демокрацията. Постсъветските хора и досега са убедени, че християнството е някак си близко до онази диктатура от съветско-комунистически вид, в която са живели през последните почти сто години. В Русия си измислиха свое „православие“, свое „християнство“ и пропагандата постоянно убеждава населението, че християните-французи или християните-италианци не са истински. Манипулацията с християнството има стари традиции, като се започне

⁷ Луганска народна република (бел. ред.)

⁸ Донецка народна република (бел. ред.).

от Петър I, който създал държавната църква и поставил себе си за ръководител. Гуляйджитя и многоженецът станал олицетворение на руското православие. Манипулациите продължили и в СССР. Във филма на Сергей Айзенщайн „Александър Невски“ звучи фраза, която и досега повечето хора възприемат като изречена от победителя в митическия бой на Чудското езеро: „Който дойде с меч при нас, от меч ще загине“. Няколко как съветското кино през 30-те години да цитира Евангелието от Матей: „Тогавя Иисус му каза: върни меча на мястото му, защото който меч извади, от меч ще загине“. Сценаристът Петър Павленко, след като откраднал цитата от Евангелието, прибавил и пропагандно продължение: „На това се е крепяла и ще се крепи руската земя!“ В Евангелието това изречение със сигурност не го е имало.

Манипулациите с религията нямат никакво отношение към вярата. Хората толкова често бъркат състоянието на църквата с вярата, че официалният брой на „православните“ в Русия – 73 процента – предизвиква учудване. Но това са тези 73 процента, които доскоро са били комунисти, комсомолци и пионери. Религията се превърна в партия, а вярата започнаха да я манипулират: не може истинският вярващ да е съпричастен с Путин в убийствата на единоверци, да му позволява с измислени предлози да завзема част от „едноверните“ Грузия и Украйна. Манипулациите и безсрамната пропаганда на насилие убиват религията.